

ÖNCESİ ORMAN OLMAYAN ARAZİLERİN ORMAN (REJİMİ) DIŞINA ÇIKARILMASI SORUNU

(The Exclusion of Forest Lands that Weren't Forest
Lands Before from the Forest Land Regime)

Prof. Dr. Yusuf BÜYÜKAY

ÖZET

Ormanların ülke menfaatleri açısından önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Maddi ve ekonomik yönden arzettiği önem kadar ormanların, iklim değişiklikleri, toprak varlığını korunması, sağlıklı hayat ve ekolojik açıdan önemi bulunduğu belirtilmektedir. Bir diğer açıdan önemli husus, orman varlığının verimli şekilde işletilebilir olmasıdır. Mevcut orman varlığını olduğu gibi bırakmak, gerek ekonomik gerekse diğer açılardan istifadeye kapalı tutmak, arzu edilen bir durum değildir. Bu amaçla ormanların gerek kamunun gerekse diğer kişilerin kullanımına ve istifadesine açılması son derece önemlidir. Yaşayan bir varlık olarak nitelendirilebileceğimiz ormanlardan, bilim ve fennin kurallarına göre azami derecede istifade etmek, aynı zamanda sürdürülebilir bir orman varlığına da hizmet edecektir. Ne var ki, aşağıda açıklayacağımız üzere, zaman zaman bil ve fennin kurallarından ayrılmak suretiyle, temel hukuk kurallarına ve aynı zamanda bilim ve fennin gereklerine aykırı şekilde ormanların devlet tekeline alınarak, ormanlardan yararlanmanın aşırı derecede sınırlandırıldığını da görmekteyiz.

Anahtar kelimeler: orman arazisi, orman rejimi, orman işletmesi, devlet tekeli, mülkiyet hakkı

Abstract

Forests have great importance for the state interests. They are highly substantial in material and economical aspects but they also matter for climate change, protection of the soil health, a healthy and ecological life. It is also fundamental that forest lands can be exploited efficiently. It is undesirable to leave forest lands as they are, not to exploit them economically or in other ways. With this design, it is important that forest lands are open to public use. The exploitation of forests to their highest limits according to scientific rules would also permit a sustainable forest life. However, as explained below, we witness forest lands being in the government monopoly in defiance of law rules and requirements of science, the benefit from forest lands is extremely restricted. In this study we will examine

lands that were not forest lands that are excluded from forest land regimen.

Keywords: forest land, forest land regimen, exploitation of forests, government monopoly, right of property

I- Sorunun Ortaya Konulması

Ormanların ülke menfaatleri açısından önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Maddi ve ekonomik yönden arzettiği önem kadar ormanların, iklim değişiklikleri, toprak varlığını korunması, sağlıklı hayat ve ekolojik açıdan önemi bulunduğu belirtilmektedir¹. Bir diğer açıdan önemli husus, orman varlığının verimli şekilde işletilebilir olmasıdır. Mevcut orman varlığını olduğu gibi bırakmak, gerek ekonomik gerekse diğer açılardan istifadeye kapalı tutmak, arzu edilen bir durum değildir. Bu amaçla ormanların gerek kamunun gerekse diğer kişilerin kullanımına ve istifadesine açılması son derece önemlidir. Yaşayan bir varlık olarak nitelendirebileceğimiz ormanlardan, bilim ve fennin kurallarına göre azami derecede istifade etmek, aynı zamanda sürdürülebilir bir orman varlığına da hizmet edecektir. Ne var ki, aşağıda açıklayacağımız üzere, zaman zaman bu ilkelerden ayrılmak suretiyle, temel hukuk kurallarına ve aynı zamanda bilim ve fennin gereklerine aykırı şekilde ormanların devlet tekeline alınarak, ormanlardan yararlanmanın aşırı derecede sınırlandırıldığı da görmekteyiz.

Milli servetimiz olarak nitelendirilen orman ve orman arazilerinin kural olarak kamunun mülkiyetinde olduğu kabul edilmektedir. Bu tespitin bir neticesi olarak kural olarak özel mülkiyete konu edilemeyen orman arazilerinin zamanaşımı ile kazanılması mümkün olmadığı gibi, ihya yoluyla kazanılması da mümkün görülmektedir².

Cumhuriyet döneminde orman arazileri hakkında ilk kanun 3116 sayılı Orman Kanunu³ olmakla birlikte, halen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu da 1956 yılında kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir⁴. Bu kanunun çeşitli maddelerinde sonraki yıllarda yapılan değişiklikler de orman arazilerini ilgilendiren önemli hükümler içermektedir.

Öncelikli olarak 1937 tarihli 3116 sayılı kanunun yanlış uygulanması ile de ortaya bir çok sorunun çıktığını vurgulamak gerekir. Bu kanuna göre oluşturulan

¹ ÜNAL, Mehmet, Orman Hukuku, Ankara, 2010, s. 25-27.

² BAŞPINAR, Veyssel, Orman Sınırı Dışına Çıkarılan Yerlerin Hukuki Durumu, AÜHFD, C. 48, Y. 1999, S. 1-4, s. 188; TEZCAN, Durmuş, AİHM Kararları Işığında Orman Arazilerinin Bedelsiz Tapu İptal Kararlarının Mülkiyet Hakkını İhlal Sorunu, <http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/13-Durmuş-TEZCAN.pdf>

³ (RG. 18.02.1937 Tarih ve S. 3537)

⁴ (RG 08.09.1956 Tarih ve S. 9402)

Orman Kadastro Komisyonlarının, orman vasfını taşımayan arazileri, örneğin tarım arazileri ya da makilik arazileri orman arazisi sınırlarına dahil ederek, özel mülkiyete son verdikleri görülmüştür. Buna ilave olarak, günümüzde orman arazileri ile görülmekte olan davaları ilgilendiren en radikal düzenleme 3116 sayılı Orman Kanununun yürürlüğünü takip eden yıllarda, 1945 yılında kabul edilen 4785 sayılı kanunla yapılmış olup, bu kanunla, **özel mülkiyete konu olup olmadığına bakılmaksızın** bütün ormanlar devletleştirilmiştir⁵. Mülkiyet hakkının açık ihlali niteliğinde olan bu düzenleme ve uygulamaları, müteakip yıllarda çıkarılan yasal düzenlemeler takip etmiş, bu düzenlemeler ile de birbirine zıt hükümler getirilmiştir. Günümüz itibarıyla öncesi özel mülkiyete konu olan ve fakat sonrasında orman sınırlarına dahil edilmekle birlikte, sonradan orman sınırları dışına çıkarılarak hazine adına kayıt edilen araziler hakkında mülkiyet sorunları ve uyuşmazlıkların devam ettiği söylenebilecektir. Son olarak öncesi orman olmakla birlikte, orman vasfını kaybeden arazilerin orman dışına çıkarılmasına ilişkin düzenlemeler de bir çok hukuki ihtilafı barındırmaktadır.

Bu çalışmamızda, orman arazileri hakkında mülkiyet haklarını tartışmalı hale getiren yasal düzenlemeler ve uygulamalar hakkında bilgi verdikten sonra, konuya ilişkin Yargıtay kararları, özellikle 1996 ve 2010 tarihli YİBGK kararları, son yıllarda konuyla ilgili olarak verilmiş olan AİHM. kararları ve nihai olarak da 2012 tarihli 6292 sayılı yasal düzenleme ışığında kanaatlerimizi ortaya koymaya çalışacağız.

II- Orman Kavramı

Hukuki açıdan bir yerin orman olup olmadığı orman kanununa göre belirlenir⁶.

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinde orman şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Tabi olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır*”. Kanun, bu hükmün devamında nelerin veya nerelerin orman sayılmayacağını da ayrıntılı olarak belirtmektedir. Bu bağlamda, sazlıklar, step nebatlarıyla örtülü yerler, her çeşit dikenlikler, parklar, şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları içerisinde bulunan eski mezarlıklardaki ağaç ve ağaçlarla örtülü yerler, sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabi olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık nevelerinin bulunduğu yerler, ***orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan***, dağınık veya yer yer küme ve sıra halinde her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler, orman sınırları dışında olup, yüzölçümü üç hektarı aşmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler, orman sınırları içinde veya bitişiğinde ***tapulu***, orman sınırları dışında ise ***her türlü***

⁵ EREN, Fikret/BAŞPINAR, Veysel, Toprak Hukuku, Ankara, 2014, s. 353.

⁶ BAŞPINAR, a.g.m., s. 190.

tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan.... fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar, sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle, özel kanunu gereğince Devlet Ormanlarından tefrik edilmiş imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler ile 9/7/1956 tarih ve 6777 sayılı Kanunla tasrih edilen yabancı ve aşılansız fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar, **funda ve makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler**, orman sayılmamaktadır.

3116 sayılı Orman Kanunu ise ormanları, “*kendi kendine yetişmiş ve emekle yetiştirilmiş olup da her hangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaççıkların toplu halleri*” olarak tanımlamış (md. 1) ve ormanları devlet ormanları, umuma mahsus ormanlar (köy, belediye ve idarei hususiyeler gibi hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar), vakıf ormanları ve hususi ormanlar olmak üzere dört başlık altında sınıflandırmıştır (md.3). Kanununun 5. maddesi ile de “*devlet ormanlarının ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde otlak, yaylak, kışlak, sulak ve diğer ormanlar ve her nevi arazi ile sınırları tespit olunarak sınırlanması işinin*” komisyonlarca yapılacağı belirlenmesi ve komisyonlarda diğer uzman kişilere ilave olarak hukuk fakültelerinden mezun hukukçuların bulunması zorunluluğunun öngörülmüş olması Kanunun önemli bir özelliği olarak karşımıza çıkmakta idi. Son olarak, Kanunun, muvakkat 1. maddesi, “*Devlet ormanlarına bitişik olanlar; köylünün şahsi mülkiyetinde olup da sahaları miktarı elli hektarı geçmeyenler hariç olmak üzere miktarları ne olursa olsun; devlet ormanlarına bitişik olmayanlar; sahaları miktarı bin hektarı geçenler devletçe istimlak olunur*” hükmünü içermektedir.

3116 sayılı Orman Kanunu'nun, kısmen mülkiyet hakkını koruyucu, kısmen de kamu yararı gerekçesi ile ormanların devletleştirilmesi düşüncesini barındırdığı söylenebilir. Zira, kanunun geçici 1. maddesinde de ifade edildiği üzere, özel mülkiyete konu olmakla birlikte belirli büyüklükleri aşan orman arazilerinin kamulaştırılması öngörülmektedir.

Mülga 3116 sayılı kanunun tanımı ile mukayese edildiğinde, 6831 sayılı kanunda verilen tanımda, ormanların “hasılat verme şartı”nın aranmadığı görülmektedir⁷.

Orman kavramı doktrinde ise hukuki açıdan şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Orman, kendi kendine veya emek sarfı ile yetişmiş olup da kanunda sayılan istisnalara girmeyen, boy verebilen, belli yapı ve yükseklikte, belli sıklık ve yoğunluktaki ağaç ve ağaççık toplulukları ile onların işgal ettikleri yerlerdir*”. Orman tanımında dikkat çeken önemli bir husus, ormana vücut veren ağaç ve ağaççıklarla birlikte, onların üzerinde bulunduğu ve yeşerdiği yerlerin de orman kabul ediliyor olmasıdır. Orman tanımını

⁷ KORKMAZ, Yakup, Özel Ormanlar ve Mülkiyet Açısından Değerlendirilmesi, GÜHFD., C. XIV, Y. 2010, S.1, s. 103; ÜNAL, a.g.e., s. 39.

arazileri de içine alacak şekilde genişletmenin veya bir diğer ifadeyle orman niteliğini kaybetmiş olsa bile o arazilerin orman kabul edilmesinin pratik faydası, bu yerlerin kazandırıcı zamanaşımı ya da imar ihya yoluyla mülkiyetinin kazanılmasının önüne geçilmek istenmesidir. Yani, söz konusu yerler, biyolojik olarak orman vasfını kaybetmelerine rağmen, hukuki olarak orman vasfını taşımaya devam edeceklerdir. Nitekim Anayasa Mahkemesi 10.03.1966 tarih ve 46-14 sayılı kararında⁸ “*Yerler orman tarifi içine girmekle, ormanın ağaçlardan ayrı bir unsuru olmuş oluyor. Böyle olunca da ağaçlar herhangi bir nedenle yok olursa yerleri, ormanın bir unsuru olmak niteliğini yitirmez. Ormanın toprağı ve yeri olmakta devam eder*” ifadelerine yer vermiştir.

6831 sayılı Orman Kanunu’nda açıkça zikredildiği gibi, kanunun yürürlüğü öncesinde kabul edilen 1950 tarih ve 5653 sayılı “Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddelerin Eklenmesine Dair Kanun” ile açıkça “maki cinsinden her türlü ağaççıklarla örtülü yerler” orman sayılmayan yerler olarak kabul edilmiştir⁹.

Orman dışına çıkarılan veya daha doğru bir ifade ile orman kabul edilmeyen makilik alanlar, Yargıtay’ın bir çok kararına ve bu arada iki defa da Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına konu olmuştur. YHGK.’nun 02.10.1997 T., 7094 E., ve 8724 K. Sayılı kararında “.. (1996 tarihli) İçtihadı Birleştirme kararı ile maki tefrik komisyonlarının yaptıkları işlemler geçerli kabul edildiğinden, çekişmeli taşınmazın bulunduğu yerin makiye tefrik edilmek suretiyle orman tahdit sınırları dışına çıktığının kabulü gerekir. Bu gibi yerlerde ikinci bir orman sınırlaması yok hükmündedir”¹⁰ ifadeleri yer almaktadır; Konu ile ilgili bir diğer karar olan 22.03.1996 tarih, 1993/5 E. ve 1996/1 karar sayılı YİBGK.’da ise “.. 5653 sayılı kanun, istisnalar dışında makiliklerin orman sayılmayan yer olduğunu kabul etmiştir..” ifadelerine yer verilmiştir. Ancak, YİBGK.’nun E. 2004/1, K. 2010/1, T. 30.4.2010 sayılı kararında ise, “maki tefrik komisyonlarının kararlarının orman dışına çıkarma sayılmayacağına” ve “...27.01.2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10. madde hükmünün maki tespit komisyonlarınca 5653 sayılı Yasa uyarınca maki olarak tespit edilen yerlere de uygulanması gerektiğine...” denilmek suretiyle bu yerlerin kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılamayacağına karar verilmiştir ki, bu kararın sonuç ve gerekçesinin 2009 tarihinde yürürlüğe giren kanuna dayandırılmasının isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Zira, kararın girişinde sorun tespit edilirken, 1950 ila 1956 yılları arasında maki tefrik komisyonlarınca yapılan tefrik işlemlerinin hukuki niteliğinin tartışmalı olduğu belirtilmiş, ancak, kural olarak geçmişe etkili olmaması gereken medeni hukuk kuralı, geçmişe teşmil edilmiştir. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan veya yapılacak

⁸ RG. 01.06.1966, S. 12314.

⁹ ÜNAL, a.g.e., s. 42.

¹⁰ BAŞPINAR, a.g.m., s. 189, dn. 9’dan naklen.

tefrikler bakımından ise bir sorun bulunmamaktadır. YİBGK.'nın , E. 2004/1, K. 2010/1, T. 30.4.2010 sayılı kararının özet ve önemli bir kaç paragrafı şu ifadeleri içermektedir: “3116 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden 5653 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1950 yılına kadar makilikler orman sayılmış; 5653 sayılı Kanun ile birlikte bu yerler orman sayılmayan yer olarak tanımlanmış ve orman sınırları içinde kalan makilik alanlar maki tefrik komisyonlarınca ormandan tefrik edilerek, bir kısmı tevzi ve temlik edilerek tapuya bağlanmış; bir kısmı ise tapuya bağlanmamıştır... **Tartışma konusu, 03.04.1950 tarihinde yürürlüğe giren 5653 sayılı Kanun ile 08.09.1956 tarihinde yürürlüğe giren 6831 sayılı Kanun arasındaki dönemde, makiliklerin orman sayılmaması nedeniyle yönetmelikle görevlendirilen maki tefrik komisyonlarınca maki tespit işlemine konu olan yerlerin hukuki durumudur...** Bu nedenle; 1974 yılından beri orman dışına çıkarılan bu alanlarda, çıkarma tarihinden itibaren Türk Medeni Kanunu'ndaki kazandırıcı zamanaşımı süreleri dolan yerler için mahkemelerce ziyedi adına tescile dair kararlar verilmektedir... Eldeki içtihadı birleştirme talebinin konusu ise; tapuya bağlanmamış yerlerle ilgili olup; öncesi orman niteliği ile Hazine adına tapuya tescil edilmesi gerekirken, bu tescil yapılmamış yerlerin tapusuz sayılıp sayılmayacağı, bunun sonucu olarak da imar-ihya ve zamanaşımı ile kazanılıp kazanılamayacağıdır... 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre yapılıp kesinleşen ve tapuya tescil edilen orman kadastro (tahdit) sınırları içinde bulunan ve 1996/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilen konunun bu İçtihadı Birleştirmenin kapsamı dışında olduğuna, aynı yasa hükümlerine göre yapılıp kesinleşen, ancak tapuya tescil edilmeyen yerlerde 5653 sayılı Yasa ile değişik 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre **maki komisyonlarının yaptığı işlemlerin bir tespit niteliği taşıdığına, teknik ve hukuki anlamda orman kadastro (tahdit) sınırı dışına çıkarma işlemi olmadığına,**...27.01.2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10. madde hükmününün maki tespit komisyonlarınca 5653 sayılı Yasa uyarınca maki olarak tespit edilen yerlere de uygulanması gerektiğine ve bunun sonucu olarak bu yerlerin tespit tarihinden itibaren imar, ihya ve ziyetlik yoluyla kazanılmasına olanak bulunmadığına”... 30.04.2010 tarihinde yapılan ilk toplantıda oybirliği ile karar verildi.”; Aynı yönde Y. 20. HD., E. 2009/129, K. 2009/772 1 T. 7.5.2009. sayılı kararın sonuç kısmında, “...orman sınırları dışına çıkarılan yerler, çıkarma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemeyeceğine, yasa hükmü “orman sınırları dışına çıkarma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren” demek suretiyle, orman dışına çıkarma tarihine kadar geriye yürütüldüğüne göre...” ifadelerine yer verilerek, kanunun geriye yürütüleceği görüşü kabul edilmiştir. Bu konu dahilinde şunu belirtmek gerekir ki, 2010 tarihli YİBGK'nın sonuç kısmında atıf yapılan 6831 sayılı Orman Kanunu'na Ek 10. madde hükmü getiren 5831 sayılı Kanunun (RG. 27.01.2009, S. 27123) 5. maddesinde, sadece kanunun 2/B maddesi hükmü gereği orman dışına çıkarılan arazilerin kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılamayacağı belirtilmesine karşılık, bu

hükümün 1950 tarihli 5653 sayılı kanun gereği makilik alan olarak tespit edilen yerlere de uygulanması gerektiği yönündeki görüşün isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Diğer taraftan orman vasfı taşımayan ve toprak muhafaza niteliği taşımayan makilik alanların Orman Kanunu'nun 2/B maddesinin uygulama alanı değil, 1/J maddesinin uygulama alanı olduğu hususunu vurgulamak gerekir.

III- Orman Yasalarının Kronolojisi

Ülkemizde bulunan ormanlarla ilgili olarak ikisi Cumhuriyetin ilanından önce, ikisi de Cumhuriyetin ilanından sonra olmak üzere dört temel düzenlemenin yapıldığını görmekteyiz.

İlk düzenleme 13 Ocak 1870 tarihli Orman Nizamnamesi¹¹; ikinci düzenleme, 5 Nisan 1917 tarihli “Ormanların Usul-ü İdare-i Fenniye Hakkında Kanun”, üçüncü düzenleme 1937 tarihli 3116 sayılı Orman Kanunu ve dördüncü düzenleme ise 1956 tarihli ve halen yürürlükte bulunan 6831 sayılı Orman Kanunu'dur.

A- Cumhuriyetin ilanından önceki düzenlemeler

1870 tarihli Orman Nizamnamesi'nin, Fransız Orman Kanunu esas alınarak hazırlandığı ifade edilmektedir. Nizamnamenin hazırlanması sürecinde, Fransız uzmanlardan yararlanılmış¹², pilot çalışma bölgesi olarak İskenderun'dan Kuşadası'na kadar olan bölge ile Varna bölgesindeki ormanlar seçilmiş ve bu yararlanılan kişiler 1861 tarihinde 68 maddeden oluşan layiha hazırlamışlardır ki bu layiha aynı zamanda orman nizamnamesinin de temelini oluşturmuştur¹³. Bu Nizamname'nin söz konusu yıllarda Orman Mektebi'nin kurulmasını öngörmesi, önemli bir yenilik olarak değerlendirilmektedir. Resmi ilan tarihi 13 Ocak 1870 olan bu hukuki metnin, görüldüğü üzere dönemin dinamikleri ve Batı etkisi ile hazırlandığı söylenebilir. Ne var ki, davet edilen yabancı ormancıların hazırlamış oldukları rapor, plan ve programlar doğrultusunda Fransızlara önemli imtiyazlar verilmiş ve sahil şeritlerinde bulunan

¹¹ Bu nizamnamenin hazırlanmasına sebep teşkil ettiği söylenen 1858 tarihli Arazi Kanunnamesinin, bir kısım ormanları Cibali Mübaha (istifadesi mübah olan ormanlar) kabul eden 104. maddesindeki düzenlemeyi zikretmek gerekir. Bu konuda Mecelle'de de hüküm mevcut olduğu görülmektedir: “Cibali mübahada yani kimsenin mülkiyetine geçmemiş dağlarda kendiliğinden yetişen (hüday-i nabit) ağaçlar mübahdır.” (Mecelle, md. 1243); “Cibali mübahada kendiliğinden yetişen (hüdayi nabit) ağaçları kim olursa olsun kesebilir ve toplamakla onlara malik olur. Bağlamak şartı değildir.” (Mecelle, md. 1253); Ayrıntılı bilgi için bkz. BİRBEN, Üstüner, Cibali Mübahaa, II. Ormancılıkta Sosyo Ekonomik Sorunlar Kongresi, 19-21 Şubat 2009, Isparta, s. 395 vd.

¹² ÜNAL, a.g.e., s. 32; CİN, bu uzmanlar arasında İngiltere'den gelenlerin de bulunduğunu belirtmektedir. CİN, Halil, Tanzimattan Sonra Türkiye'de Ormanların Hukuki Durumu, AÜHF.D., Y. 1978, s. 314.

¹³ KOÇ, Bekir, 1870 Orman Nizamnamesi'nin Osmanlı Ormancılığına Katkısı Üzerine Bazı Notlar, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/2235/2912.pdf?show>

önemli miktarda ormanlar kesilip satılmıştır. Buna ilave olarak Haydarpaşa Bağdat demiryolu ihalesini alan Almanlar da önemli miktarda orman varlığının yok olmasına sebebiyet vermişlerdir¹⁴.

Orman Nizamnamesinin en önemli özelliklerinden bir tanesinin de, ormanların kamu malı olduğu ve devlet eliyle korunması gerektiği düşüncesini yansıttığıdır. Zira, önceki dönemde özellikle Cibal-i Mübaha olarak kabul edilen yerlerde yapıldığı iddia edilen orman tahribatından sonra, bunun önüne geçilmesinin, ormandan yararlandırmanın ancak bir takım kayıtlara tabi tutmakla mümkün olması gerektiği yönündeki düşünce gelişmiştir. Nitekim, Nizamname ile Cibal-i Mübaha, miri orman sınıfına dahil edilmiş¹⁵, buna karşılık Nizamnamenin 5. maddesi ile de köylülere ormandan bedelsiz olarak odun ve kereste temin etme yetkisi tanınmış, küçük bir ücret karşılığında da ticari olarak istifadeleri mümkün kılınmıştır¹⁶.

Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında ormancılık doğal olarak önceliğini ve önemini yitirmiş, Cumhuriyet'in ilanından sonra Nizamname'nin eksikliklerini tamamlamak ve daha kapsamlı bir kanun çıkarma çabalarına girişilmiştir. Bu dönemin en bariz özelliği ise Nizamname ile temel ve çatısı kurulan ormancılığın daha bilinçli ve teknik yöntemlerle idaresine giden sürecin başlatılmış olmasıdır. 13 Nisan 1870 tarihinde yürürlüğe giren Orman Nizamnamesi bu planlı dönem çalışmalarından sonra 19 Şubat 1937 yılında yürürlükten kaldırılmıştır¹⁷.

5 Nisan 1917 tarihli "Ormanların Usul-ü İdare-i Fenniyeleri Hakkında Kanun", esas itibarıyla ormanların ihale edilmek suretiyle işletilmesini konu edinmektedir. Bu kanunun müzakereleri esnasındaki beyanlar, I. Dünya Savaşı esnası ve sonrasında baş gösterecek olan orman ürünleri ihtiyacının karşılanmasına hazırlıklı olunması ve bu suretle gelir elde edilmesinin amaçlandığı görülmektedir¹⁸.

1921 anayasasında ormancılıkla ilgili bir hüküm bulunmadığı görülmektedir¹⁹.

B- Cumhuriyetin ilanından sonraki yasal düzenlemeler ve diğer gelişmeler

1. 1937 tarihli 3115 sayılı Kanun:

Cumhuriyetin ilanından sonra ormanlarla ilgili olarak yapılan ilk düzenleme, 05.02.1937 tarih ve 3115 sayılı kanun ile 1924 Anayasasında yapılan değişiklik ile giren düzenleme olmuştur. Anayasanın 74/2. maddesi "*çiftçiyi toprak sahibi yapmak*

¹⁴ ÜNAL, a.g.e., s. 35.

¹⁵ ÜNAL, a.g.e., s. 35.

¹⁶ CİN, a.g.m., s. 317.

¹⁷ KOÇ, a.g.m., s. 236.

¹⁸ Meclis-i Ayan Zabıt Ceridesi, 31 Mart 1917, D.3, C. 2, s. 529 vd.

¹⁹ ÜNAL, a.g.e., s. 104.

ve ormanları devlet tarafından idare etmek için istimlak olunacak arazi ve ormanların istimlak bedelleri ve bu bedellerin tediyesi sureti, mahsus kanunlarla tayin olunur” hükmü getirilmiştir.

2. 1937 tarihli 3116 sayılı Kanun:

1937 yılında 3116 sayılı Orman Kanunu kabul edilmiştir²⁰.

3. 1945 tarihli 4785 sayılı Kanun:

Ormanlar hakkında en radikal düzenleme, 1945 yılında kabul edilen 4785 sayılı kanundur. Çünkü söz konusu kanunla, özel mülkiyet konusu olup olmadıklarına bakılmaksızın bütün ormanlar devletleştirilmiştir²¹. Kanununun 1. maddesi, “*Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte²² var olan gerçek veya tüzel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiç bir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın devlete geçer*” hükmünü içermektedir. Kanununun 2. maddesi ile kapsamı çok daraltılarak belirlenen istisnalar, hükmün dışında bırakılmıştır. Bu düzenleme, doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir. Çünkü bu düzenlemenin ve içinde barındırdığı düşünce tarzının bir neticesi olarak, ülkemiz ormanlarının %99,9’u devlete ait bulunmaktadır. Ülkemiz bu görünümü ile eski SSCB’ni bile geride bırakmıştır. Çünkü bu ülkede dahi ormanların %94,7’si devlete ait bulunmakta idi. Almanya’da ormanların %34’ü, Fransa’da %28’i, İspanya’da %39’u ve son olarak ABD’de %29’u devlete ait olup, kalan kısmı özel mülkiyete konudur²³.

4. 1950 tarihli 5658 sayılı Kanun:

1945 tarihli 4785 sayılı kanun ile devletleştirilen ormanların bir kısmının, yine 1950 tarihli 5658 sayılı kanun ile maliklerine iade edilmesinin yolu açılmıştır²⁴: “*9/7/1945 tarihli ve 4785 sayılı Kanunla devletleştirilmiş ormanlardan; Devlet ormanları içinde olmayan ve etrafı tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi, özel orman, şehir, kasaba, köy merası ve Orman Kanununun birinci maddesine göre orman sayılmayan yerlerle çevrili olmak şartıyla Devlet ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, belediye tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanlar; sahipleri veya mirasçıları istedikleri takdirde geri verilir...*”

²⁰ ÜNAL, a.g.e., s. 105.

²¹ EREN/BAŞPINAR, a.g.e., s. 353.

²² Yayımlı tarihi, 13.07.1945. Düstur, Tertip 3, C. 26, s. 1314.

²³ EREN/BAŞPINAR, a.g.e., s. 353.

²⁴ ÜNAL, a.g.e., s. 37; KORKMAZ, a.g.m. s. 108.

5. 1956 tarihli 6831 sayılı Kanun:

Nihayet, 1956 yılında, halen yürürlükte bulunan 6831 sayılı Orman Kanunu kabul edilmiş ve 3116 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Kanunun konumuz açısından en önemli hükmü, yine 2. maddesinde bulunmakta idi: “İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi ziraat vekaletince uygun görülen ormanların, orman rejimi dışına çıkarılmasına ve orman meşhûmuna dahil olduğu halde orman rejimine tabi tutulmasında fayda görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılmasına veya gayeye uygun hususi bir idare ve kesin tarz tatbik edilmesine Ziraat Vekaletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince karar verilir.”

1960 ihtilalinden önce, Bakanlar Kurulu, Kanunun kendisine verdiği yetkileri kullanarak binlerce dekarlık alanın orman rejimi dışında bırakılmasına karar vermiş ise de daha sonra Tarım Bakanlığının yazısı üzerine 28.09.1960 tarihinde Bakanlar Kurulunca söz konusu kararların kaldırılması kararlaştırılmıştır. Bu tür olumsuzluklar sebebiyle Kanunun 2. Maddesi, Anayasa Mahkemesinin **10.03.1966 tarih** ve 1965/44 Esas, 1966/4 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Kararın gerekçesinde ise “Kanunda yapılan düzenleme ile iklim, su ve toprak özelliklerine zarar vermeyen, Tarım Bakanlığınca verimli kültür arazisine dönüştürülmesi uygun bulunan; orman olarak kalmasında yarar görülmeyen, sahipli yerlerin orman sınırı dışına çıkarılması, orman sınırlarını daraltmaktadır” ifadeleri yer almaktadır.

6.1970 tarihli 1255 sayılı Kanun

1961 Anayasasının 131. maddesi, devlet ormancılığını esas almış ve devlet ormanlarının özel mülkiyete geçirilemeyeceğini esasını benimsemiştir. Aradan geçen zaman içinde ortaya çıkan sosyo-ekonomik gelişmeler, bu katı hükmün yumuşatılmasını zorunlu kılmış ve 131. maddede 1970 yılında 1255 sayılı kanunla yapılan değişiklikle belli şartlar altında devlet ormanlarının bu niteliğini kaybedebileceği kabul edilmiştir: “Anayasa’nın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvalık, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan topraklarla şehir, kasa-ba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz” Buna göre, 1961 Anayasasının yürürlüğe girdiği, 15.10.1961 tarihinden önce, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş, tarım ve hayvancılıkta kullanılan yerler ile toplu yerleşim alanları haline gelmiş yerlerin orman sınırları dışına çıkarılabileceği kabul edilmiştir²⁵. Doktrinde ifade edildiği üzere, 1961 Anayasasının söz konusu hükmü, sorunları çözecek yerde, büsbütün karmaşık hale getirmiş ve orman köylülerinin çoğunu davalı duruma getirmiştir²⁶.

²⁵ ÜNAL, a.g.e., s. 105.

²⁶ BAŞPINAR, a.g.m., s. 195.

Müteakip yıllarda 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinde yapılan bir takım değişikliklerle bu sorunlar giderilmeye çalışılmıştır.

7. 1973 tarihli 1744 sayılı Kanun

1961 Anayasasının 131. maddesini değiştiren 1970 tarihli ve 1255 sayılı yasayı müteakiben yapılan ilk düzenleme 20.06.1973 tarihli "6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve bu Kanuna 3 Ek Madde ile bir Geçici Madde Eklenmesine Dair 1744 Sayılı Kanun"dur. Yasa ile "orman dışına çıkarma" kavramının ilk kez kullanıldığı görülmektedir²⁷.

1744 sayılı kanun ile getirilen yeni düzenleme şu şekilde idi: "15.10.1961 gününden önce, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; a) Su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan, tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antepfıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan yerler ile otlak, kışlak, yaylak haline gelmiş yerler, b) Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları orman sınırları dışına çıkarılır.... **Bu düzeltme sonucu orman sınırları dışına çıkarılacak yer, sınırlaması itirazsız kesinleşmiş tapulu arazi ise tekrar tapu sahipleri adına intikal eder**".

1744 sayılı kanunla, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerin, orman sınırları dışına çıkarılacağı hususu hükme bağlanmış ve orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin kimin adına çıkarılacağı konusunda hüküm getirilmiştir. Söz konusu kanunlar orman dışına çıkarılan alanların kimin adına tescil edileceği ile ilgili hüküm getirilmediği yönündeki kanaat hatalıdır²⁸.

8. 1982 Anayasası'nın 169 ve 170. maddeleri

Orman niteliğini kaybetmiş yerlerin orman sınırları dışına çıkarılması ile orman ve orman köylüsünün korunması 1982 Anayasasında geniş yer bulmuştur. Anayasasının 169. maddesinin 4. fıkrasında "Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz" hükmünün yer almasının yanında 170. maddede de "Ormanlar

²⁷ BAŞPINAR, a.g.m., s. 195; 6831 sayılı Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2. maddesinde "orman Rejimi dışına çıkarma" kavramı bulunmakta idi.

²⁸ Bkz. DURSUN, Mehmet, Orman Sınırı Dışına Çıkarılan Yerlerin Hukuki Durumu, Konya, 2010, s. 99.

içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.” hükmüne açıkça yer verilmiştir. Bu düzenlemeler ile bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybetmiş arazilerin orman sınırı dışına çıkarılabileceği esası kabul ve tekrarlanmış olmaktadır.

9. 1983 tarihli 2896 sayılı Kanun

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1744 sayılı Kanun ile değiştirilmiş olan 2. maddesi, kabul tarihi 23.09.1983, yürürlük tarihi ise 01.01.1984 olan 2896 sayılı kanun ile değiştirilmiştir. Kanunun 2. fıkrasında “..Orman sınırları dışına çıkarılan yerler, **Devlet ormanı** ise hazine adına, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise söz konusu müesseseler adına, hususi orman ise sahipleri adına tescil edilir.” hükmü yer almaktadır. Buna ilave olarak, kanunun 1. fıkrasında, orman niteliğini kaybetme bakımından esas alınan tarih, 31.12.1981 olarak ifade edilmiştir.

10. 1983 tarihli 2924 sayılı Kanun

2896 sayılı Kanunun kabul edilmesinin akabinde, ancak bu kanunun yürürlük tarihinden önce, 20.10.1983 tarihinde 2924 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. 2924 sayılı Kanun'un 3. maddesi, orman kadastro komisyonlarınca orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin, Orman Bakanlığının talebi üzerine Hazine adına tescil edilmesini öngörmektedir²⁹. Kanunun 3/3 fıkrası ise, “Orman sınırı dışına çıkarılan bu yerlerde hak iddia edenlerin açtıkları davalar sonunda gerçek ve tüzel kişilere ait olduğuna karar verilen taşınmaz mallar, genel hükümlere göre kamulaştırılır” hükmü mevcuttu. Kanunun 11. maddesi, orman dışına çıkarılan, ancak tarım alanı haline dönüştürülmüş yerlerin belirli usuller çerçevesinde satışı düzenlenmiş, söz konusu hüküm, 1991 yılında 3763 sayılı kanun ile revize edilmiştir.

11. 1986 tarihli 3302 sayılı Kanun

05.06.1986 kabul, 19.06.1986 yürürlük tarihli bu kanunun 2/B maddesi “31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak

²⁹ BAŞPINAR, a.g.m., s. 201.

kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları Orman sınırları dışına çıkartılır. **Orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler Devlete ait ise Hazine adına, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise bu müesseseler adına, hususi orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılır...**” hükmünü içermektedir.

Kanunun hükmü 2896 sayılı kanun hükmü ile mukayese edildiğinde, “devlet ormanı ise” ifadelerinin yerine daha kapsamlı olan “bu yerler” ifadesi getirilmek suretiyle, hazine adına tescil edilecek taşınmazlar daha geniş bir çerçevede ifade edilmiş olmaktadır.

12. 2009 tarihli 5831 sayılı Kanun

Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına dair 5831 sayılı Kanun, 3402 sayılı kanunun bazı maddelerinde değişiklik ve ekler öngörmüştür. Bu bağlamda 3402 sayılı Kadastro Kanunu’na eklenen 4. Madde ile “6831 sayılı Orman Kanununun 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı, 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2 nci maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca **Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle, bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen askı ilanı hariç diğer ilanlar yapılmaksızın öncelikle kadastro yapılarak Hazine adına tescil edilir.**” Hükmü getirilmiştir.

13. 2012 tarihli 6292 sayılı Kanun

Orman sınırları dışına çıkarılacak arazilerle ilgili son düzenleme olan 6292 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine adına Orman sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun” önemli hükümler içermektedir:

“2/A veya 2/B belirtmelerinin terkinin ve iade edilecek taşınmazlar

MADDE 7 – (1) İlgililer tarafından idareye başvurulması ve idarece bu başvuru üzerine veya resen yapılan inceleme ve araştırma sonucunda doğruluğu tespit edilmesi hâlinde;

a) Tapu ve kadastro veya imar mevzuatına göre ilgilileri adına oluşturulan ve tapuda halen kişiler adına kayıtlı olan taşınmazlardan Hazine adına orman

sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/A veya 2/B belirtmesi bulunan veya konulan taşınmazların tapu kayıtları bedel alınmaksızın geçerli kabul edilir ve tapu kütüklerindeki 2/A veya 2/B belirtmeleri terkin edilerek tescilleri aynen devam eder, aynı gerekçeyle bu nitelikteki taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda tapularının iptaliyle Hazine adına tesciline karar verilen, kesinleşen ve tapuda henüz infaz edilmeyen taşınmazlar hakkında da aynı şekilde işlem yapılır. Ancak bu kararlardan infaz edilerek tapuda Hazine adına tescil edilen taşınmazlar ise, ilgilileri tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde idareye başvurulması hâlinde, bedelsiz olarak önceki kayıt maliklerine veya kanuni mirasçularına iade edilir.

b) Özel kanunları gereğince Devlet tarafından kişilere satılan, dağıtılan, trampa edilen, bedelli veya bedelsiz olarak devredilen veya iskânen verilen ya da özelleştirme suretiyle satılanlar ile hisseleri devredilen özel hukuk tüzel kişileri adına kayıtlı olan ancak daha sonra Hazine adına orman sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/A veya 2/B belirtmesi konulan taşınmazların tapu kayıtları geçerli kabul edilir, aynı gerekçeyle bu nitelikteki taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda Hazine adına tescil edilenler ise, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde ilgilileri tarafından idareye başvurulması hâlinde önceki maliklerine veya kanuni ya da akdî haleflerine bedelsiz olarak iade edilir. Ancak, bu kişilerden taşınmazlarına karşılık daha önce yer verilenlere veya bedeli ödenenlere iade işlemi yapılmaz.

c) Bu fıkra kapsamında kalan taşınmazların kullanıcılarının kayıt maliklerinden farklı kişiler olmaları ve kayıt maliklerinin bu fıkradan yararlanmak istemeleri hâlinde, kullanıcılar bu Kanunda belirtilen şartları taşınmazlar dahi doğrudan satış hakkından yararlanamazlar.

(2) Birinci fıkra kapsamında kalan taşınmazlardan orman sınırı dışına çıkartılacak yerlerde bulunan ve Hazine adına orman sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/B belirtmesi konulması gereken taşınmazların tapu kütüklerine 2/B belirtmesi konulmaz ve bunlar hakkında dava açılmaz.

(3) Birinci fıkra kapsamında kalan taşınmazlardan tapuda Hazine adına tescilli olan taşınmazlar hakkında aynı fıkrada belirtilen süre içerisinde idareye başvurmayan ilgililerin hakları bu süre sonunda sona erer, bu kişiler idareden başkaca talepte bulunamazlar, hak ve tazminat talep edemezler ve dava açamazlar. Bu taşınmazlardan Hazine adına tescilli olanlar idarece satış dâhil genel hükümlere göre değerlendirilir.

(4) Bu maddeye göre ilgililerine iade edilmesi gereken taşınmazlardan orman olduğu iddiasıyla Orman Genel Müdürlüğüne açılan davalar sonucunda orman niteliğiyle Hazine adına tescil edilen, fiilen orman niteliğinde olan veya bu nedenle dava açılması

gereken, ağaçlandırılmak üzere Orman Genel Müdürlüğüne tahsis edilen, kamu hizmetlerine ayrılan veya bu amaçla kullanılan, özel kanunlar gereğince değerlendirilmesi gereken veya Maliye Bakanlığınca belirlenen taşınmazlar ilgililerine iade edilmez. Bu taşınmazların yerine, idarece belirlenen ve ilgililerince itiraz ve dava konusu edilmeksizin kabul edilen rayiç bedelleri ödenebilir veya rayiç bedellerine uygun taşınmazlar verilebilir.”

IV- Orman (Rejimi) Dışına Çıkarma

Orman Kanunu'nun 1. maddesinde tanımı yapılan ve “tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır”. Bu tanımın kapsamına giren bitki örtüsü, yerleriyle birlikte orman niteliğini kendiliğinden kazanır. Bunlara “gerçek orman” denmektedir. Buna karşılık, bazı hallerde yukarıda açıklanan anlamda bitki örtüsüne sahip olmamakla, dolayısıyla gerçek orman tanımına girmemekle birlikte, orman sayılan yerler bulunmaktadır. Bu yerler usulüne uygun biçimde orman sınırları dışına çıkarılmadıkça, bu niteliklerini, yani orman olma niteliklerini korurlar. Hatta, bitki örtüsü yanmış yerler hiç bir şekilde orman sınırı dışına çıkarılamaz. İşte bu tür orman sayılan yerlere “farazi orman” denmektedir³⁰.

Doktrinde gerçek ormanların yanında farazi ormanların kabul edilmesi bazı görüş ayrılıklarına sebep olmuştur. Bazı yazarlar³¹, orman kavramının bir kanun hükmüyle belirlenmesinin mümkün olmadığını, bir yerin orman olup olmamasının bilim ve tekniğin çözeceği bir sorun olduğunu, bilim ve teknik açıdan orman niteliğini haiz olmayan yerlerin, kanunla orman yapılmasının mümkün olmadığını, böyle bir yerin kanunla ancak **farazi orman** kabul edilerek, orman rejimine tabi tutulabileceği görüşünü temsil etmektedirler ki, bizler de aynı kanaati paylaştığımızı belirtmek isteriz. Aksi takdirde, bugün yaşadığımız bir çok sorunun çözülmesi noktasında yanlış bir yaklaşımdan kurtulmamız zor görünmektedir. Öncelikli olarak, gerçek orman ve farazi orman kavramlarının benimsenmesi gerekir.

Mevcut haliyle, orman kabul edilen yerlerin, orman rejimi dışına çıkarılması-na uygulamada “orman dışına çıkarma” denilmektedir. Bununla, öncelikli olarak, orman vasfını yitirmiş olan yerlerin tekrar ülkeye ve ülke ekonomisine kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu şekilde hukuken orman kabul edilen ancak, fiilen çeşitli sebeplerin etkisiyle orman niteliğini yitirmiş olan yerlerin ilk planda orman dışına çıkarılması, ikinci olarak da bireylerin istifadesine açılmasının amaçlandığı söylenebilecektir. Vakıa, bir yerdeki ormanların fiilen ortadan kalkması, kural olarak o yerle-

³⁰ ÜNAL, a.g.e., s. 103.

³¹ ULUKUT, Bülent, Orman Hukuku, II. Kitap, İstanbul, 1979, s. 26, ÜNAL, a.g.e., s. 104'den naklen.

rin orman olma vasfını değiştirmeyecektir. Ancak, bu kabulün ilelebet sürdürülmesi anlamlı olmayacaktır. Söz konusu kabulün, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan orman arazilerinin kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisabının önüne geçmek için benimsendiği söylenebilecektir.

Orman vasfını fiilen yitirmiş yerlerin, bedeli karşılığında ya da bedelsiz olarak belirli kurallar dahilinde orman alanı veya orman rejimi dışına çıkarılmasında kamu yararının bulunduğu da söylenebilecektir. Örneğin, fiilen orman niteliğini kaybetmiş ve yıllarca tarım arazisi olarak kullanılan yerlerin, bedel karşılığında, zilyedine bırakılması toplumsal adaletin gerçekleşmesine katkı sağlayacağı gibi, haksız istifadenin de önüne geçmiş olacaktır.

Bu noktada iki ihtimal ile karşılaşmaktayız. İlk olarak, öncesi orman olan yerlerin orman dışına çıkarılması, ikinci olarak da öncesi orman olmadığı halde orman rejimine dahil edilen, orman sınırlarına dahil edilen yerlerin orman dışına çıkarılması. Öncesi orman olup da belirli kriterlere göre orman dışına çıkarılan yerler bakımından basit bir çözümün öngörüldüğünü görmekteyiz: Şayet, orman dışına çıkarılan alan, hazine adına orman dışına çıkarılıyorsa, belirli bir bedel karşılığında bu yerlerin kural olarak zilyedine bırakılması; orman dışına çıkarılan alanın öncesi özel mülkiyete konu ise hak sahiplerine bedelsiz olarak bırakılması.

Bu noktada orman dışına çıkarma kavramının üzerinde durulması gerektiğini düşünmekteyiz. Kanaatimize göre, uygulamada orman dışına çıkarma kavramı özensiz kullanılmaktadır. Orman dışına çıkarılma kavramı, öncesi orman olan, ancak, *bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş* alanlar için kullanılması gereken bir kavramdır. Yargıtay'ın bir kararında vurguladığı gibi, **öncesi orman olmayan veyahut da öncesi orman olmakla birlikte, hazine adına kayıtlı olmayan, bilakis özel orman olan alanlarının, hazineye ait orman alanlarının dışına çıkarılması, teknik olarak orman sınırları dışına çıkarma işlemi sayılmamalıdır.** Y. 16. HD., E. 2001/627, K. 2001/1043, T. 20.3.2001: **“Orman dışına çıkarma işlemi öncesi orman olan ve orman niteliğini belirli tarihlere kadar yitiren taşınmazlara ilişkin özel bir işlemdir.** Öncesi orman olmayan ve orman sayılmayan yerler bakımından 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesi gereğince yapılan orman dışına çıkarma işlemlerinin yasal dayanağından söz edilemez. Bu tür kararların kesinleşmesi de hukukca hiçbir sonuç doğurmaz.” (KİBB.) Örnek olarak, özel ormanların 1945 yılında devletleştirilmesini müteakip, devletleştirilen olanların eski maliklerine iadesi öngörülmüştür. Bu şekilde orman dışına çıkarılıp eski malikleri adına tescil edilen yerler hakkındaki işlem, teknik olarak orman sınırları dışına çıkarma işlemi değildir. Aynı şekilde makilik alanların orman sayılmaması kanun hükmü gereğidir. Maki tefrik komisyonlarının makilik alanları tespitine ilişkin kararları, teknik olarak orman sınırları dışına çıkarma değil, orman olmayan alanların tespiti olarak algılanmalıdır. Y. 1. HD., E. 2001/4412, K. 2001/4599, T. 16.4.2001: *“Öte*

yandan orman olmayan bir yer hakkında orman dışına çıkarma işlemi yapılamıyacağı da kuşkusuzdur. Bu itibarla daha önce ilgili komisyonlarca makilik olarak belirlenen ve orman sayılmayan taşınmazlar için sonraki tarihlerde gerçekleştirilen orman dışarısına çıkarma işlemleri geçersiz olup, bunlara hukuki sonuç izafe edilemez” (KİBB.);

Orman tanımına giren bir yerin orman sınırı dışına çıkartma yetkisi asıl orman kadastro komisyonlarına tanınmıştır (OK. m. 7; OK2UY., m. 6)³². Orman Kadastro Komisyonu, genel Müdürlükçe atanacak başkan, ormancı üye, ziraatçi üye ile mahalli ziraat odalarının bildirecek temsilci üye ve belde/mahalle/köy temsilcisi üye olmak üzere beş kişiden oluşur (OK2UY., m. 5). Orman kadastro komisyonlarının orman sınırı dışına çıkartma yetkisi, orman tanımına giren yerlerin arzettiği özellikler esas alınarak Orman Kanunu m. 2/A ve m. 2/B’de ayrı ayrı düzenlenmiştir. Söz konusu kanunun 2/A maddesi, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiç bir yarar görülmeyen, buna karşılık tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu sabit olan yerlerde; 2/B maddesi ise evvelce orman olup da 31.12.1981 tarihinde önce bilim ve fen bakımından bu niteliğini kaybederek halk tarafından tarıma, hayvancılığa ve yerleşime elverişli hale getirilmiş yerlerle ilgili bulunmaktadır. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere 2/A maddesi, henüz işgal edilmemiş olan, ancak tarıma elverişli bulunan yerleri ormandan çıkarmayı; 2/B maddesi ise halen işgal edilmiş olup, kişiler tarafından üzerinde tarım, hayvancılık yapılan veya konut inşa edilmiş olan yerleri orman sınırı dışına çıkarmayı düzenlemektedir³³.

6831 sayılı Kanunun 2/B maddesine göre orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin tescilinde, çıkartma işleminin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan kanun hükümlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir³⁴. Orman Kanunu’nun ilgili hükümlerinin çeşitli tarihlerde değişikliğe uğramasına paralel olarak uygulama tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe konulmuştur. Orman dışına çıkarma işlemlerinde, Orman Kanunu’na ilave olarak söz konusu tüzük ve yönetmeliklerin de dikkate alınması gerekir³⁵.

Orman Kanunu, m. 2/A’ya dayanan orman sınırı dışına çıkarma işlemleri orman kadastro komisyonlarınınca yapılır. Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiç bir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde

³² BAŞPINAR, Veysel, Mülkiyet Hakkını İhlal Eden Müdahaleler, Ankara, 2009, s. 358; SINMAZ, Burhan/ KARATAŞ, İzzet, Orman Kadastro, Ankara, 1995, s. 26.

³³ ÜNAL, a.g.e., s. 111.

³⁴ ÜNAL, a.g.e., s. 115.

³⁵ Tarihi sırasına göre, “Orman Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Tüzük”; “Orman Kadastro Yönetmeliği”; “6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. Maddesinin (A) Fıkrasına Göre Orman Sınırı Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Yönetmelik”; “6831 sayılı Orman Kanunu’na Göre Orman Kadastro ve aynı Kanunun 2/B Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik” mevcut idi. Şu an yürürlükte olan yönetmelik, ise 20.11.2012 tarihli ve 28473 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “**Orman Kadastro ve 2/B uygulama Yönetmeliği**”dir (OK2UY.)

kesin yarar olduğu tespit edilen yerler, orman dışına çıkarıldıktan sonra devlet tarafından ihya edilerek, öncelikli olarak orman içi köylülere özgü olmak üzere köy halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesine ve tarım üretimi yapmalarına tahsis edilir. Ancak bu suretle orman dışına çıkarılacak yerlerin, nakledilecek köyler halkının topluca yerleştirilmesine ve geçimini karşılayacak oranda tarımsal üretim elde edilmelerine yetecek miktar ve genişlikte olması gerekir³⁶.

Orman sınırı dışına çıkarma yetkisinin esas itibarıyla orman kadastro komisyonlarına ait olduğunu tekrar etmek gerekir. Bundan dolayı, orman kadastro komisyonunun tehdidinde başladığı bir yere tapu kadastro komisyonu giremez. Aksi takdirde yetki aşımı sayılır. O yüzden, tapulama komisyonunca orman olan bir yer için oluşturulan tapu kaydı geçerli olmaz. Bununla birlikte bazı istisnai hallerde bu yetki tapu kadastro komisyonlarına da tanınmıştır³⁷.

3402 sayılı Kadastro Kanunu m. 4/3 : “Çalışma alanında orman bulunması ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman kadastrasına başlanılmamış olması halinde, orman kadastrosu ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti kadastro ekibi tarafından yapılır. Ancak, bu çalışmalarda kadastro ekibine, Orman Genel Müdürlüğü taşra teşkilâtınca görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile tarım müdürlüklerince görevlendirilecek bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisinin bildirimden itibaren yedi gün içerisinde iştirak ettirilmesi zorunludur. Bu çalışmalara muhtar ve bilirkişilerin katılmaması halinde çalışmalar re’sen devam ettirilir.”

Öncesi orman olsun ya da olmasın, özel mülkiyete konu taşınmazlar orman dışına çıkarıldığında, eski maliklerinin adına bedelsiz olarak tescil edilmeleri gerekir. “...Esasen bu araziler, orman sınırları dışına çıkarıldığında hazinenin değil, hukuk devleti ilkesi uyarınca eski sahiplerinin mülkiyetine dönmesi gerekirken, Yargıtay’ımızın tersine uygulaması sonucu, yine sanki öncesi de hazineninmiş gibi, hazinenin mülkiyetine geçmekte idi ve bu sebeple AİHM pek çok defa Türkiye’yi tazminata mahkum etmişti. 6292 sayılı Kanun, bir ölçüde bu tarihi haksızlığı telafi etmeye çalışmaktadır”³⁸.

6292 sayılı Kanunun yürürlüğü öncesinde, AİHM.’nde Türkiye aleyhine açılan davalarda, bir çok tazminat kararının verildiğini ve uygulamalarla mülkiyet hakkının ihlal edildiğinin tespit edildiğini görmekteyiz. Farklı örneklerle ilişkin olması sebebiyle bu karar metinlerinin bir kısmının özetini vermeyi yararlı bulmaktayız:

1. “Başvuran, 19 Ekim 1979 tarihinde İskenderun’un Belen ilçesinde yüzölçümü 700 m² olan bir araziyi satın almıştır. Bu edinim aynı tarihte tapu siciline kaydedilmiştir. Kadastro idaresinin 1982 yılında yürüttüğü orman kadastro çalışmaları sırasında

³⁶ ÜNAL, a.g.e., s. 115.

³⁷ Bkz. ÜNAL, a.g.e., s. 118.

³⁸ ERTAŞ, Şeref, 2/B Yasası Kime Hangi Hakkı Kazandırıyor? İBD., 2012, C. 86, S.4, s. 22.

orman alanı içine alınmış ve devletleştirilmiştir. 1988 yılında, Orman Kadastro Komisyonu (« komisyon ») 1982 yılında yapılan çalışmadan bu yana orman vasfını kaybetmiş arazileri belirlemek üzere bir aplikasyon çalışması yapmıştır. Komisyon, 19 Nisan 1988 tarihinde yayınlanan raporunda, ihtilaflı arazinin orman vasfını muhafaza ettiğini ve kamuya ait orman alanı olduğunu açıklamıştır. Başvuran, 21 Eylül 1988 tarihinde İskenderun Kadastro Mahkemesi'nde (« kadastro mahkemesi ») ihtilaflı arazinin orman kadastro tespitine karşı dava açmış ve Komisyon'un 19 Nisan 1988 tarihli rapor sonuçlarına itiraz etmiştir. 28 Aralık 1990 tarihinde kadastro mahkemesi, başvuranın bu talebini olumlu karşılamış ve ihtilaflı arazinin ormanlık alan sınırlarının dışına çıkarılmasına hükmetmiştir. **Mahkeme bu kararını, özellikle söz konusu arazinin ormanla bağlantısı bulunmadığını, özel mülkiyet konumunda olduğunu, toprak ve bitki örtüsü bakımından ormanlık vasfını kaybettiğini ve yerleşim alanı içerisinde yer aldığını belirten bilirkişi raporlarına dayanarak vermiştir.** 29 Haziran 1992 tarihinde Yargıtay « taşınmazın bulunduğu yerde 1982 yılında sınırlandırma yapıp, taşınmazın tahdit içinde kaldığı, 1988 yılında ise 2/B uygulaması yapıldığı, buna rağmen dışarı çıkarılmadığı anlaşılmıştır. 4785 sayılı Yasa ile tüm ormanlar Devletleştirilmiş, tapu ve zilyetlik yoluyla ormandan yer kazandıran 3402 sayılı Yasanın 45. maddesinin ilgili fıkraları Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir. Bu yollarla ormandan toprak kazanulamayacağı gibi 6831 sayılı Yasa'nın değişik 2/B maddesine göre nitelik kaybı nedeniyle dışarı çıkarılan taşınmazların hazine adına çıkarılması zorunlu olup, gerçek kişilerin hukuki yararı ve aktif dava ehliyetinden söz edilemez.» gerekçeleri ile ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. 4 Aralık 1992 tarihinde kadastro mahkemesi, Yargıtay'ın yukarıda belirtilen kararındaki gerekçeleri aynen benimseyerek başvuranın taleplerini reddetmiştir. 28 Şubat 1994 tarihinde Yargıtay, temyiz edilen kararı onamıştır.

...Bu durumda AİHM, başvuranın mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına yapılan müdahalenin, 1 Nolu Ek Protokolün 1. maddesinin birinci bendinin ikinci cümlesi anlamında mülkiyetten «mahrum bırakma» kapsamında analiz edilmesi gerektiğini kaydetmektedir. Ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçeleri göz önünde bulunduran AİHM, başvuranın mülkünden mahrum bırakılmasına gerekçe olarak gösterilen tabiatın ve ormanların korunması amacınının 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin birinci bendinin ikinci cümlesi anlamında kamu yararı kapsamına girdiği kanaatini taşımaktadır. Bununla beraber AİHM, daha önce başvuranın şikâyetine benzer bir davaya baktığını ve bu davada 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlâl edildiğine hükmettiğini hatırlatmaktadır. AİHM bu hükmünde, mülkün değerine karşılık gelen makul bir meblağın ödenmemesi durumunda mülkten mahrum etmenin aşırı bir müdahale teşkil edeceğini ve hiçbir tazminat ödenmemesi durumunun ise 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi anlamında ancak istisnai koşullarda meşruiyet kazanabileceğini ifade etmiştir.³⁹

³⁹ ALI TAŞ/ TÜRKİYE DAVASI, 10250/02, STRAZBURG, 22 EYLÜL 2009, İKİNCİ DAİRE, (KİBB.)

2. "1940 yılında, başvuru konusu arazinin bulunduğu bölgede yapılan kadastro çalışmaları sonrasında özel kişiler adına tapu senedi düzenlenmiştir. 1942 yılında, 3116 sayılı Orman Kanunu kapsamında ormanlık alanların sınırlandırılması ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda Adalar'da bulunan sözkonusu arazi (ada no 90, parsel no 1), orman alanı olarak vasıflandırılmıştır. 1951 yılında, bir maki alanlarını sınırlandırma komisyonu 5653 sayılı Kanun gereğince araziye maki olarak vasıflandırmıştır. 8 Kasım 1963 tarihinde, başvuran, arazinin (1 138 m2 yüzölçümüne sahip) beşte üçünü edinmiş ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nden bir tapu senedi almıştır. Dosyadaki unsurlardan anlaşıldığına göre, bu edinme sırasında tapu siciline herhangi bir şerh yazılmamıştır. 1989 yılında, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesi uyarınca tapu siciline sözkonusu arazi için « Devlet Hazinesi yararına ormanlık alandan çıkarılmış arazi» şerhi konulmuştur. İtiraz olmaması üzerine, bu şerh ile ilgili tutanak kesinlik kazanmıştır. 13 Ekim 2003 tarihinde, başvuran yukarıda belirtilen şerhin kaldırılması talebiyle Adalar Asliye Hukuk Mahkemesi önünde dava açmıştır. 10 Aralık 2003 tarihinde, asliye hukuk mahkemesi, sukutu hak gerekçesiyle başvuranın talebini reddetmiştir. Mahkeme, ilgili şahısın bu davayı kadastro çalışmaları ile ilgili tutanağın 1989 yılında kesinleşmesinden itibaren başlayan altı aylık bir süre içerisinde açması gerektiğini kaydetmiştir. 7 Şubat 2005 tarihinde, Yargıtay bu kararı onamıştır. Bununla birlikte, Yargıtay ilk derece mahkemesinin gerekçesini benimsememiştir. Sözkonusu arazinin bulunduğu bölgede yapılan maki alanlarını sınırlandırma çalışmalarının 1951 yılına ait olduğunu kaydeden Yargıtay, ilgili icraatların 1963 yılında yine o icraatları yapan idare tarafından yürürlükten kaldırıldığını not etmiştir. Yargıtay, sözkonusu arazinin maki alanı olarak değerlendirilmesinin imkânsız olduğu kanaatine varmış ve buradan hareketle ilk derece mahkemesinin kararının yasalara uygun olduğuna hükmetmiştir.

30 Aralık 2005 tarihinde, Yargıtay, karar düzeltme talebini reddetmiştir.

Öte yandan, 19 Mart 2004 tarihinde, Hazine avukatı yine aynı ilk derece mahkemesi önünde başvuranın tapusunun iptali ve arazinin tapu siciline Hazine adına tescil edilmesi için başka bir dava açmıştır.

Mevcut davada, AİHM öncelikle başvuran Kevork Ramses Malhas'ın 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir mülke sahip olduğu ve bu mülkün zaten bir tapu senediyle belgelendiği konusunda taraflar arasında bir görüş ayrılığı olmadığını not etmektedir. AİHM daha sonra, ilgili şahısın elindeki tapu senedi hiçe sayılarak, sözkonusu araziye ormanlık alan vasfı verilmesinin, Bay Malhas'ın mülkiyet dokunulmazlığı hakkını kullanmasına yapılan bir müdahale oluşturduğunu ve bunun sözkonusu mülkten yararlanma imkânını önemli ölçüde azaltan bir etki yarattığını tespit etmektedir. AİHM, bu koşullarda, ihtilaflı vasıflandırmanın, ilgili şahısın mülkiyet hakkının içeriğini tamamen boşaltan bir etkisi olduğu kanaatine varmaktadır.⁴⁰

⁴⁰ MALHAS VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI, 35476/06, 28530/06, 43192/06, 43194/06,

3. “Başvuran 2 Kasım 1980 tarihinde İstanbul Sarıyer’de bulunan (62 numaralı parsel) 32.250 m²’lik taşınmazı satın almış ve Tapu Kadastro Müdürlüğü tarafından kendisine tapu senedi verilmiştir...13 Ağustos 1993 tarihinde tapu kaydına «Orman Kanunu’nun 2/B maddesinin uygulanması alanına giren taşınmaz» şerhi düşülmüştür. Hazine 2 Mayıs 2001 tarihinde Sarıyer Asliye Hukuk Mahkemesinde başvuranın tapusunun iptal edilerek Hazine adına kaydedilmesi istemiyle dava açmıştır. 2 Aralık 2003 tarihinde Asliye hukuk mahkemesi 7.591 m yüzölçümündeki sözkonusu arazinin öncelikle orman alam olarak sınıflandırıldığını, daha sonra 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2/b maddesi uyarınca bu kapsam dışına çıkarıldığı gerekçesiyle Hazine’nin talebini kısmen yerinde bulmuş, bunun üzerine başvuranın 7.591 m²’lik arazisinin tapusunun iptal edilerek Hazine adına tescil edilmesine karar vermiştir...AİHM daha önce de başvuruların öne sürdüklerine benzer şikayetlerin dile getirildiğini ve başvuruların taşınmazlarının Hazineye devredilmesinden herhangi bir tazminat ödenmemesi nedeniyle Ek 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını anımsatır (Bkz. sözü edilen Turgut vd.; Hacısalihoğlu-Türkiye no: 343/04, 2 Haziran 2009; Temel Conta Sanayi ve Ticaret A.Ş. no: 45651/04, 10 Mart 2009 ve Nural Vural-Türkiye no: 16009/04, 10 Mart 2009). AİHM, başvuruyu incelemiş ve Hükümetin mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak ikna edici hiçbir tespit ve delil sunmadığı sonucuna varmıştır.”⁴¹

SONUÇ

Sonuç itibarıyla, “orman (rejimi) dışına çıkarma” kavramının yalnızca öncesi orman olup da orman vasfını yitirmiş araziler bakımından kullanılması gerektiği, bu şekilde öncesi orman olan arazilerin orman dışına çıkarılmasında ise, mülkiyet hakkının gözetilerek, hazine adına değil, bilakis önceki malikleri adına bedelsiz tescil edilmeleri gerektiği, öncesi orman olan ve özel mülkiyete konu olan arazilerin orman sınırı dışına çıkarılma işlemi sonrasında tekrar eski malikleri adına tescil edilmelerinin 1982 Anayasasının 35, 6292 sayılı yasanın 7. maddesi gereği yasal bir zorunluluk ve AİHM kararlarının bir gereği olduğu; öncesi orman olmamakla birlikte, bir şekilde orman sınırlarına dahil edilen arazilerin, orman rejimi dışına çıkarılması durumunda ise, teknik olarak orman dışına çıkarmanın söz konusu olmadığı ve bu yerlerin hazine adına değil, önceki malikleri adına tescili gerektiği kanaatinde olduğumuzu belirtiriz.

Strazburg, 13 EYLÜL 2011, İKİNCİ DAİRE, (KİBB.); Konu iye ilgili AİHM.’nin benzer karar ve değerlendirmeleri için bkz. TEZCAN, Durmuş, AİHM Kararları Işığında Orman Arazilerinin Bedelsiz Tapu İptal Kararlarının Mülkiyet Hakkını İhlal Sorunu, <http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/13-Durmuş-TEZCAN.pdf>

⁴¹ OKUL VE KARAKÖSE - TÜRKİYE DAVASI, 37300/05, Strazburg, 15 ŞUBAT 2011, İKİNCİ DAİRE, (KİBB.)